

Sygn. akt III C 62/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSO Agnieszka Rafałko

Sędziowie: SSO Ewa Jończyk

SSO Mariusz Solka

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2016 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Urzędzie Miasta S.

przeciwko V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

postanawia:

1. rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym,
2. oddalić wniosek pozwanego o zobowiązanie powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

SSO Mariusz Solka SSO Agnieszka Rafałko SSO Ewa Jończyk

Sygn. akt III C 62/14

UZASADNIENIE

Pozwem w postępowaniu grupowym z dnia 15 stycznia 2014 r., Miejski Rzecznik Konsumentów w Urzędzie Miasta S. wystąpił o zasądzenie od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., tytułem zwrotu kwot pobranych od członków grupy bez podstawy prawnej, na rzecz:

1. Z. K. i M. W. (1) (podgrupa 1), kwoty po (...) zł.,
2. T. G. (1) i A. S. (podgrupa 2) kwot po (...) zł.,
3. A. L. i J. K. (podgrupa 3) kwot po (...) zł.,
4. B. P. i T. G. (2) (podgrupa 4) kwot po (...) zł.,
5. M. P. (1) i A. K. (1) (podgrupa 5) kwot po (...) zł.,
6. D. F. (1) i P. D. (podgrupa 6) kwot po (...) zł.,
7. A. P. (1) i K. M. (podgrupa 7) kwot p (...) zł.,
8. I. P. (1) i P. T. (podgrupa 8) kwot po (...) zł.,
9. J. B. i M. S. (1) (podgrupa 9) kwot po (...) zł.,

10. A. Ł. (1) i A. N. (podgrupa 10) kwot po (...) zł.,
11. R. J. i M. M. (1) (podgrupa 11) kwot po (...) zł.,
12. K. S. (1) i Ł. N. (podgrupa 12) kwot po (...) zł.,
13. B. B. i T. G. (3) (podgrupa 13) kwot po (...) zł.,
14. A. Ł. (2) i J. S. (1) (podgrupa 14) kwot po (...) zł.,
15. E. R. i K. S. (2) (podgrupa 15) kwot po (...) zł.,
16. K. K. (1) i A. M. (1) (podgrupa 16) kwot po (...) zł.,
17. M. P. (2) i I. F. (podgrupa 17) kwot po (...) zł.,
18. T. F. i A. K. (2) (podgrupa 18) kwot po (...) zł.,
19. M. Ł. i D. Ś. (podgrupa 19) kwot po (...) zł.,
20. K. K. (2) i K. D. (podgrupa 20) kwot po (...) zł.,
21. M. K. (1) i F. C. (1) (podgrupa 21) kwot po (...) zł.,
22. A. M. (2), H. C., J. G. (podgrupa 22) kwot po (...) zł.,
23. U. R. i M. W. (2) (podgrupa 23) kwot po (...) zł.,
24. E. P., M. A., R. W., A. P. (2) (podgrupa 24) kwot po (...) zł.,
25. P. B., I. P. (2) (podgrupa 25) kwot po (...) zł.,
26. T. S., K. T., E. S. (podgrupa 26) kwot po (...) zł.,
27. Ł. K., M. L., A. C. (podgrupa 27) kwot po (...) zł.,
28. I. C. i M. P. (podgrupa 28) kwot po (...) zł.,
29. T. B. i P. K. (podgrupa 29) kwot po (...) zł.,
30. S. C., J. S. (2) (podgrupa 30) kwot po (...) zł.,
31. M. S. (2) i D. Z. (podgrupa 31) kwot po (...) zł.,
32. J. W. i M. M. (2) (podgrupa 32) kwot po (...) zł.,
33. T. P., P. O., Ł. G., D. F. (2) (podgrupa 33) kwot po (...) zł.,
34. Ł. B., G. S. (podgrupa 34) kwot po (...) zł.,
35. M. M. (3) i M. K. (2) (podgrupa 35) kwot po (...) zł.,
36. P. S. (1), B. S., P. S. (2) (podgrupa 36) kwot po (...) zł.,
37. R. R., R. K., M. K. (3) (podgrupa 37) kwot po (...) zł.,
38. J. Ś. i M. S. (3) (podgrupa 38) kwot po (...) zł.,

39. J. J. i K. G. (podgrupa 39) kwot po (...) zł.,
40. D. P. i B. G. (podgrupa 40) kwot po (...) zł.,
41. J. S. (3) i E. L. (podgrupa 41) kwot po (...) zł.,
42. J. Ż. i D. P. (podgrupa 42) kwot po (...) zł.,
43. M. G., H. K. i R. G. (podgrupa 43) kwot po (...) zł.,
44. J. M. i M. R. (podgrupa 44) kwot po (...) zł.,
45. A. O. i A. K. (3) (podgrupa 45) kwot po (...) zł.,
46. A. G. i T. Ż. (podgrupa 46) kwot po (...) zł.,
47. J. F. i J. C. (podgrupa 47) kwot po (...) zł.

W uzasadnieniu swojego stanowiska Rzecznik wskazał, że członkowie grupy są osobami fizycznymi (konsumentami), którzy zawarli z Pozwanym umowy na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w oparciu o wzorce umowne stosowane przez Pozwanego. Członkowie uiszczali składki regularne i dobrowolne składki dodatkowe. W przypadku każdego członka grupy doszło do ustania stosunku prawnego wywołanego umową, przed upływem okresu, na jaki została zawarta. W związku z tym pozwany umarzał jednostki uczestnictwa zgromadzone na rachunku i wyliczał wartość rachunku polisy. Następnie wypłacał każdemu z członków tzw. wartość wykupu (świadczenie wykupu) wynoszącą część środków pieniężnych albo nic. Pozostałe środki pobierał w oparciu o niedozwolone postanowienia umowne, pomimo, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone zarówno postanowienia wzorca umowy uprawniające ubezpieczyciela do wypłaty porażająco niskiej wartości wykupu jak i do pobrania od konsumenta świadczeń stanowiących całość lub znaczną część wartości rachunku polisy. Pozwany pomimo wezwania nie zwrócił członkom grup zatrzymanych kwot.

Jednocześnie uzasadniając wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym wskazał na przesłanki z art. 1 ust. 1 i 2 Ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym., tj. że:

1. dochodzone roszczenia są jednego rodzaju, dotyczą pobranych przez pozwanego kwot bez podstawy prawnej,
2. dochodzone są przez 104 osoby,
3. każde z roszczeń dotyczy kategorii sprawy o ochronę konsumentów, wynikających z instytucji niedozwolonych postanowień umownych,
4. roszczenie każdego członka grupy zostało oparte na takiej samej podstawie faktycznej:
 - umowy zostały zawarte z w ramach tej samej usługi (umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym),
 - każdy członek wpłacał składki (regularne, niekiedy dodatkowe),
 - każda umowa została zawarta na czas określony od 15 do 30 lat,
 - każda umowa została zawarta na podstawie wzorca opracowanego przez Pozwanego, uprawniającego go do niewypłacenia części zgromadzonych środków w razie rozwiązania umowy przed upływem okresu ubezpieczenia,

- taki sam mechanizm i skutek tychże postanowień, tj. wypłacenie przez Ubezpieczyciela każdemu członkowi grupy wartości wykupu lub świadczenia wykupu, stanowiącej część procentową wartości rachunku polisy pochodzącej ze składek regularnych,
- wysokość tej kwoty była wyliczana w oparciu o te same elementy, tj. okres ubezpieczenia, wartość rachunku polisy pochodzącej ze składek, liczba lat, za które zostały zapłacone składki regularne,
- każda z umów została rozwiązana przed upływem okres ubezpieczenia, a Pozwany pobrał od każdego członka grupy całość lub część środków zgromadzonych na rachunku polisy,

5. roszczenia członków grupy zostały ujednocione w oparciu o wysokość roszczenia (powstało 47 podgrup utworzonych z co najmniej 2 członków; w ramach podgrup roszczenia zostały ujednocione poprzez obniżenie ich wysokości do kwoty najniższego roszczenia przysługującego członkowi danej podgrupy).

W odpowiedzi na pozew z dnia 4 lipca 2014 r. (...) SA z siedzibą w W. wniosło o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym (odpowiedź na pozew k. 2094 i nast.). Wskazała, że roszczenia członków grupy nie zostały oparte na tej samej ani takiej samej podstawie faktycznej, zaś roszczenia w podgrupach nie zostały ujednocione przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Podniosła, że elementy indywidualne poszczególnych roszczeń przeważają nad wspólnymi, z uwagi na co postępowanie dowodowe będzie prowadzone indywidualnie dla każdego z członków grupy osobno. Ocena istnienia takiej samej podstawy faktycznej nie może abstrahować od celów, jakim ma służyć postępowanie grupowe.

W piśmie z dnia 24 kwietnia 2014 r (...) SA z siedzibą w W. wniosła o zobowiązanie Powoda do złożenia w terminie dwóch miesięcy kaucji w postępowaniu grupowym na zabezpieczenie kosztów procesu, w kwocie 46.506,05 zł, stanowiącej (...) szacunkowych kosztów celowej obrony Pozwanej (k. 1904 i nast.). Wskazała, że brak zabezpieczenia utrudni wykonanie prawomocnego orzeczenia sądu, w którym sąd zasądzi od Powoda na jego rzecz koszty procesu. Niejasne jest, od kogo Pozwana miałaby domagać się kosztów w takiej sytuacji, tj. od reprezentanta grupy, czy też poszczególnych jej członków. Wskazała, że Rzecznik nie ma zdolności prawnej, w związku z czym nie będzie istniał podmiot, przeciwko któremu będzie mógł skierować egzekucję. Powołał się na art. 46 ust. 1 i 3 Ustawy o samorządzie gminnym. Powołał się również na treść umowy łączącej Rzecznika z ustanowionymi przez niego pełnomocnikami, z której wprost wynika, że umowa nie kreuje jakichkolwiek zobowiązań w stosunku do miasta i reprezentanta grupy. Jednocześnie Pozwany wskazał na wysokość kosztów, jakie zaktualizują się w toku postępowania, od których wysokości wyliczył kaucję. Na koszty te miałyby składać się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 43.200,00 zł., liczone według sześciokrotnej stawki przewidzianej Rozporządzeniem, koszty opinii aktuarialnych w kwocie 356.700,00 zł., koszty biegłego sądowego w kwocie 520.000,00 zł., koszt dokumentów archiwalnych w kwocie 2.200,50 zł., koszty druku i ksero 8.020,58 zł. (zestawienie tabelaryczne k. 1929).

W odpowiedzi na wniosek o zobowiązanie do uiszczenia kaucji, Powód wniósł o jego oddalenie (pismo k. 1952 i nast.). W uzasadnieniu stanowiska wskazał, że kaucja ma charakter fakultatywny, a w sprawie nie zachodzą żadne okoliczności determinowane charakterem sprawy, czy też sposobem postępowania Powoda, które uzasadniałyby zastosowanie tej instytucji. W końcu podniósł, że nie istnieje ryzyko niewyegzekwowania przez Pozwanego ewentualnie zasądzonych kosztów procesu. Wskazał, że realizacja zadań polegających na ochronie praw konsumentów należy do samorządu powiatowego, a co za tym idzie to na samorządzie ciąży obowiązek zapewnienia środków w tym zakresie. Podniósł też, że tak określone koszty mają na celu zniechęcenie członków grupy do dochodzenia ich roszczeń. W końcu zanegował wysokość kosztów wskazanych przez Pozwanego.

Pismem z dnia 18 grudnia 2014 r. Powód dokonał zmiany powództwa w ten sposób, że w miejsce dotychczasowego roszczenia o zapłatę na rzecz członka grupy K. M., w ramach podgrupy 7, wniósł o zasądzenie na rzecz tego samego członka, w ramach tej samej grupy, tej samej kwoty, tytułem zwrotu kwoty pobranej przez Pozwanego bez podstawy prawnej w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia nr (...) (pismo k. 10978 i nast.).

Pismem z dnia 27 maja 2015 r. Powód zgłosił przystąpienie nowych 170 członków grupy, podzielonych na 78 podgrup i wniósł o rozszerzenie powództwa, poprzez zasądzenie od Pozwanego na rzecz poszczególnych członków kwot w piśmie wskazanych (pismo k. 11001 i nast.). Jednocześnie przedstawił argumenty za rozpoznaniem sprawy w postępowaniu grupowym analogiczne jak w pozwie, od przytaczania których Sąd odstępuje.

Pismem z dnia 27 lipca 2015 r. Powód zgłosił wystąpienie członka grupy Ł. N. i w jego miejsce wstąpienie A. A.. Jednocześnie zmienił powództwo, wnosząc o zasądzenie od Pozwanego na jej rzecz kwoty (...), ujednocionej w ramach podgrupy 12 (pismo k. 13513 i nast.).

W odpowiedzi na zmodyfikowane powództwo Pozwany wniósł o odrzucenie pozwu. Jednocześnie wskazał, że rozszerzenie grupy nie zostało dokonane skutecznie, z uwagi na jego niedopuszczalność na obecnym etapie postępowania (pismo k. 13542 i nast.).

Pismem z dnia 15 grudnia 2015 r. Powód ponownie dokonał rozszerzenia powództwa, wnosząc obok roszczenia o zapłatę, o ustalenie odpowiedzialności Pozwanego wobec każdego z członków grupy z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, polegającej na obowiązku zwrotu każdemu z członków grupy różnicy pomiędzy wartością jego rachunku po rozwiązaniu jego umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a kwotą wypłaconą członkowi grupy w związku z rozwiązaniem tej umowy ubezpieczenia, którą to różnicę pozwany pobrał stosując niedozwolone postanowienia umowne (pismo k. 22805 i nast.). Następnie pismem z dnia 25 stycznia 2016 r. zgłosił wystąpienie następujących członków grupy: W. K., M. W. (3) i F. C. (2) (pismo k. 23077 i nast.).

Z dniem 21 października 2016 r. uległa zmianie firma Pozwanego, na V. L. Towarzystwo (...) (odpis KRS k. 2332 i nast.).

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (dalej zwanej Ustawą), Sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego i odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym razie sąd wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. Przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego uregulowane zostały w art. 1 i 2 Ustawy. Z powołanych przepisów wynika, że postępowanie grupowe może być prowadzone wówczas, gdy grupa co najmniej 10 osób, dochodzi roszczenia jednego rodzaju, opartego na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Do kategorii roszczeń objętych zakresem postępowania o dochodzeniu roszczeń w sprawach grupowych zostały zaliczone sprawy związane z ochroną konsumentów. Nadto, gdy roszczenie ma charakter pieniężny, niezbędne jest, aby wysokość roszczenia każdego członka grupy została ujednoczona przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Ujednoczenie wysokości roszczeń może nastąpić w podgrupach, liczących co najmniej dwie osoby. Jedynie kumulatywne spełnienie wszystkich powyższych przesłanek powoduje możliwość prowadzenia danej sprawy w postępowaniu grupowym.

Powództwo złożone w niniejszej sprawie przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Urzędzie Miasta S., jako reprezentanta grupy, spełnia wszystkie wyżej wskazane wymogi.

Bezspornie L. K. pełni funkcję Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Urzędzie Miasta S. (zaświadczenie k. 96). Rzecznik jako reprezentant grupy przedłożył oświadczenie o tym, że działa w charakterze reprezentanta grupy (oświadczenie k. 97). Ponadto złożył oświadczenie każdego z członków o przystąpieniu do grupy (oświadczenia k. 112, 125, 138, 153, 166, 179, 192, 205, 219, 233, 246, 259, 272, 285, 298, 311, 324, 337, 350, 363, 378, 391, 404, 417, 431, 444, 456, 472, 485, 499, 511, 523, 536, 548, 562, 576, 588, 600, 614, 627, 639, 667, 680, 692, 705, 717, 730, 742, 755, 767, 781, 807, 821, 834, 847, 860, 873, 882, 888, 899, 912, 925, 938, 951, 962, 976, 989, 1002, 1015, 1041, 1053, 1066, 1079, 1091, 1105, 1118, 1132, 1145, 1159, 1172, 1185, 1198, 1211, 1230, 1246, 1261, 1274, 1287, 1300, 1312, 1325, 1338, 1351, 1364, 1376, 1391, 1404, 1425, 1438, 1451, 1464, 10980, 11080, 11093, 11105, 11118, 11132, 11144, 11157, 11170, 11184, 11199, 11213, 11226, 11240, 11253, 11266, 11281, 11294, 11318, 11330, 11344, 11358, 11372, 11384,

11399,,11411, 11425, 11438, 11451, 11465, 11479, 11492, 11505, 11517, 11530, 11543, 11556, 11568, 11581, 11595, 11612, 11626, 11640, 11652, 11665, 11676, 11688, 11701, 11715, 11729, 11742, 11754, 11766, 11781, 11793, 11806, 11820, 11832, 1845, 11859, 11872, 11885, 11898, 11911, 11924, 11936, 11950, 11963, 11977, 11990, 12003, 12016, 12030, 12044, 12057, 12070, 12087, 12099, 12112, 12125, 12139, 12153, 12166, 12183, 12196, 12209, 12220, 12232, 12245, 12260, 12273, 12287, 12302, 12315, 12329, 12342, 12356, 12369, 12382, 12394, 12408, 12421, 12434, 12448, 12461, 12474, 12487, 12500, 12513, 12526, 12539, 12552, 12564, 12577, 12589, 12604, 12617, 12629, 12642, 12657, 12671, 12685, 12697, 12722, 12738, 12750, 12766, 12780, 12794, 12807, 12819, 12832, 12852, 12865, 12878, 12891, 12904, 12916, 12930, 12949, 12963, 12977, 12991, 13008, 13023, 13036, 13049, 13074, 13087, 13099, 13111, 13124, 13136, 13150, 13171, 13186, 13199, 13212, 13226, 13239, 13252, 13276, 13289, 13302, 13314, 13327, 13346, 13359, 13497 – 13508, 13522, 23092 -) oraz umowę reprezentanta z profesjonalnym pełnomocnikiem (pełnomocnictwo i umowa k. 98 – 108).

Bezspornie grupa, na rzecz której wystąpił reprezentant, spełniała wymogi ustawy dotyczące liczebności, gdyż składa się z ponad 10 członków.

Pozew spełnia również wymóg jednorodności roszczeń, skoro przedmiotem żądania w każdym przypadku jest roszczenie tego samego rodzaju, tj. żądanie zapłaty, ewentualnie ustalenie odpowiedzialności Pozwanego.

Analizując przedłożone przez Powoda dokumenty, jak również twierdzenia pozwu, nie ma podstaw do podważania statusu konsumentów członków grupy. Zgodnie z treścią art. 22¹ k.c., konsumentem jest osoba fizyczna, która dokonuje czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Na gruncie powołanego przepisu istotny jest cel działania podmiotu prawa cywilnego, który nie ma aspektu gospodarczego lub zawodowego. Za konsumenta należy zatem uznać również osobę, która, działając jako potencjalny nabywca towaru lub usługi, wstępuje w stosunek prawny pozostający w bezpośrednim związku z działaniem przedsiębiorcy jako producenta lub sprzedawcy towarów albo świadczącego usługi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2000 r., I CKN 1325/99, OSNC 2000, nr 9, poz. 1690). W piśmie z dnia 31 października 2015 r. (k. 13542 i nast.) Pozwany wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań dziewięciu członków grupy, na etapie badania dopuszczalności postępowania grupowego, na okoliczność, czy osoby te zawierały umowy jako przedsiębiorcy. Sąd nie znalazł podstaw do prowadzenia tego rodzaju czynności na tym etapie. Umowy poszczególnych członków grupy zawarte z Pozwanym, o ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, nie mogą być zakwalifikowane jako czynności prawne pomiędzy podmiotami profesjonalnymi. Już sam cel umowy w postaci ubezpieczenia na życie eliminuje status ubezpieczonego jako przedsiębiorcy. Zatem nawet jeśli osoba zawierająca umowę prowadzi działalność gospodarczą, nie zmienia to jej statusu.

Ostatnie dwie przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego, zgodnie z art. 1 i 2 Ustawy, to oparcie roszczeń wszystkich członków grupy na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej oraz ujednoczenie roszczeń przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Złagodzeniem tego ostatniego rygoru jest dopuszczalność dokonania ujednoczenia w podgrupach co najmniej dwuosobowych. Zgodnie z twierdzeniem Pozwanego, żadna z tych przesłanek nie została spełniona.

W świetle art. 1 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, dochodzone roszczenia muszą być oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W uzasadnieniu pozwu Powód wprost powołuje się na taką samą podstawę faktyczną dochodzonych roszczeń, co eliminuje konieczność odnoszenia się do definicji takiej samej podstawy faktycznej. Wymóg takiej samej podstawy faktycznej roszczeń nie oznacza, że wszystkie okoliczności faktyczne sprawy muszą być identyczne w przypadku każdego z członków grupy. Realizacja tak pojmowanego wymogu byłaby niemożliwa, gdyż zawsze, nawet w przypadku tej samej podstawy roszczenia, będą występowały okoliczności indywidualne, odnoszące się do poszczególnych członków grupy. Warunek jednakowej podstawy faktycznej spełniony zostaje wówczas, gdy fakty uzasadniające istnienie określonego stosunku prawnego, który jest podstawą roszczeń, są jednakowe w odniesieniu do wszystkich członków grupy. „Nie stoi temu na przeszkodzie istnienie innych jeszcze faktów, mieszczących się w podstawie faktycznej powództwa, jak charakter indywidualnych roszczeń, ich wymagalność czy wysokość (vide: „Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz”, A. Jaworski Legalis). Istotą postępowania grupowego jest wspólność, przejawiająca się w żądaniu, które musi być typowe

(wspólne) dla wszystkich roszczeń. Żądanie zgłaszane przez reprezentanta grupy w postępowaniu grupowym musi być zatem typowe dla całej grupy, którą reprezentuje. Wskazany warunek oznacza, że sytuacja prawna lub faktyczna członków grupy musi być jednakowa, natomiast dochodzone roszczenie musi być jednego rodzaju (jednorodność roszczeń), gdyż tylko wówczas możliwe jest zgłoszenie wspólnego żądania (tak: M. Sieradzka, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Warszawa 2010).

Należy podzielić stanowisko Powoda przedstawione w pozwie, że o takiej samej podstawie faktycznej roszczeń świadczą następujące fakty:

1. wszystkie umowy będące przedmiotem sprawy zostały zaoferowane konsumentom w ramach takiej samej usługi, jako umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowy,
2. zgodnie z umowami każdy członek grupy wpłacał Pozwanemu składki ratalne stałe (z różną częstotliwością), a niekiedy dodatkowe składki dobrowolne,
3. każda umowa została zawarta na czas określony od 15 do 30 lat,
4. każda umowa została oparta na wzorcu opracowanym przez Pozwanego, zawierającym postanowienia dotyczące stosowania spornego mechanizmu, uprawniającego Ubezpieczyciela do niewypłacenia środków zgromadzonych na rachunku polisy, bądź wypłaty ich części w razie rozwiązania umowy przed upływem okresu ubezpieczenia,
5. mechanizm ów był jednakowy w przypadku każdej umowy, pomimo, że w jednych przypadkach umowy przewidywały wypłatę wartości wykupu, w innych świadczenia wykupu,
6. wyliczenie kwoty stanowiącej wartość wykupu czy też świadczenie wykupu było oparte na takich samych czynnikach: okres ubezpieczenia, wartość rachunku polisy powstała poprzez wpłaty składek regularnych, okres, za który uiszczono składki lub rok, w którym doszło do rozwiązania umowy,
7. umowa każdego członka grupy została rozwiązana przed upływem okresu, na jaki została zawarta.

Zgodzić się należy z Pozwanym, że elementy indywidualne roszczeń poszczególnych członków grupy są liczne, niemniej jednak to nie one decydują o spełnieniu przesłanki takiej samej podstawy faktycznej roszczeń (vide SA w Warszawie w wyroku z dnia 06.02.2015 r., I Acz 43/15). Zdaniem Sądu owe cechy indywidualne nie mają dla sprawy charakteru decydującego.

Faktem jest, jak wskazał Pozwany, że umowy będące przedmiotem postępowania dotyczą siedmiu produktów, do których znajduje zastosowanie kilkanaście OWU. Istotne dla sprawy jest jednak to, że w każdym przypadku umowy dotyczyły ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Dodatkowo podobne są okoliczności zawarcia tych umów, główne świadczenia stron, cel umowy, w końcu, co najistotniejsze, rozliczenie kosztów na wypadek rozwiązania umów przed upływem okresu, na jaki zostały zawarte i obciążenie nimi w całości ubezpieczonego. Badając przesłankę takiej samej podstawy faktycznej roszczenia należy mieć w ocenie Sądu na uwadze te okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, a nie jakiegokolwiek okoliczności, które pojawiają się na tle umów.

Zdaniem Sądu fakt, że roszczenia poszczególnych członków grupy dotyczą różnych nomenklaturalnie produktów, odwołujących się do różnych OWU, sam w sobie nie różnicuje ich na tyle, aby przesądzać o braku jednakowej podstawy faktycznej. Bezsprornie bowiem umowy członków grupy nadal dotyczą tego samego produktu (umowy na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym), zaś kwestionowany mechanizm obliczania wartości, która nie była wypłacana ubezpieczonemu, bez względu na to, jaką nazwę przypisano tej części polisy, jest co do zasady taki sam. Nie sposób zgodzić się z Pozwanym, że sposób obliczania wartości polisy, która nie była wypłacana ubezpieczonemu w przypadku rozwiązania umowy przed upływem terminu, na jaki została zawarta, był inny na tyle, że kreuje inną podstawę faktyczną dla poszczególnych umów. Zdaniem Sądu mechanizm wyliczenia tych kwot, bez względu na to, czy oparty na wzorze matematycznym, czy też na tabeli, był taki sam. Decydujące znaczenie należy bowiem przypisać

charakterowi tak wyliczanej należności, który w każdym przypadku był identyczny oraz elementom, które kreowały wynik obliczenia. W każdym przypadku, bez względu na sposób ich nazwania, elementy te były takie same, zaś wynik końcowy obliczenia analogiczny. Również różnice stawek procentowych przyjmowanych do tych obliczeń nie powodują odmienności stanu faktycznego.

Sąd nie podzielił twierdzenia Pozwanego, że zróżnicowanie umów w zakresie stanu faktycznego jest na tyle odmienne, że wymagałoby prowadzenia postępowania dowodowego sprowadzającego się do indywidualnych procesów. I tak na przykład niezbędne byłoby przesłuchanie wszystkich członków grupy, w ramach kontroli incydentalnej klauzul niedozwolonych, zgodnie z art. 385¹ k.c. W ocenie Sądu okoliczności sprawy nie wymagają przeprowadzenia tak zarysowanego postępowania dowodowego, w tym przesłuchania wszystkich powodów.

W ocenie Sądu spełniona została również ostatnia przesłanka dopuszczalności postępowania grupowego, odnosząca się do ujednoczenia roszczeń.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy postępowanie grupowe w sprawach o roszczenia pieniężne jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wysokość roszczenia każdego członka grupy została ujednoczona przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Ujednoczenie wysokości roszczeń może nastąpić w podgrupach, liczących co najmniej 2 osoby. Przyjmuje się, że ujednoczenie wysokości roszczeń oznacza zgłoszenie do postępowania grupowego roszczeń w identycznej wysokości dla wszystkich członków grupy. Zróżnicowanie ich wysokości pomiędzy członkami grupy możliwe jest wyłącznie przy wykorzystaniu instytucji podgrup, w ten sposób, że wszyscy członkowie danej podgrupy dochodzą roszczenia w jednakowej wysokości, natomiast wysokość roszczeń może być różna w przypadku członków różnych podgrup. Art. 2 ust. 1 ustawy wyraźnie odwołuje się do ujednoczenia wysokości roszczeń, a nie „ujednoczenia zasad wyliczenia roszczeń”. Takie rozumienie przesłanki ujednoczenia wysokości roszczeń pieniężnych potwierdza także treść uzasadnienia projektu ustawy: „W przypadku gdy w postępowaniu grupowym ma być dochodzone roszczenie o zasądzenie kwoty pieniężnej, członkowie grupy muszą zgodzić się na ryczałtowe określenie wysokości należnego im odszkodowania, tzn. na jego ujednoczenie (standaryzację), rezygnując z ewentualności dochodzenia swojego roszczenia indywidualnie i z jego zaspokojenia w szerszym zakresie” (zob. Komentarz do art. 2 ustawy, [w:] T. Jaworski, P. Radzimierski, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Warszawa 2010). Ujednoczenie wysokości roszczenia obejmuje każdego członka grupy, a zatem zgoda na ujednoczenie powinna być wyrażona przez wszystkich jej członków. Otrzymanie zgody wszystkich członków grupy stanowi niezbędny warunek wszczęcia postępowania grupowego w sprawach o roszczenia pieniężne (zob. M. Sieradzka, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Warszawa 2010, s. 116).

Ujednoczenia roszczeń należy dokonać na podstawie wspólnych okoliczności sprawy, a zatem takich samych dla członków grupy i jednocześnie innych od tych, które zdecydowały o wyodrębnieniu się innych grup. Ustawodawca nie precyzuje jednocześnie, jakie okoliczności miałyby być brane pod uwagę przy ujednoczaniu roszczeń. Ujednoczenie roszczeń, które jest warunkiem dopuszczalności prowadzenia postępowania grupowego może sprowadzić się do przyjęcia zryczałtowanej ich wysokości dla wszystkich powodów (co najmniej w ramach podgrupy) nie większej od najniższego roszczenia przysługującego jednemu z nich (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 maja 2013 roku, sygn. akt V ACz 354/13). Inaczej mówiąc – kryterium przynależności do konkretnej podgrupy może stanowić wysokość roszczenia pieniężnego dochodzonego w postępowaniu grupowym, ustalona na podstawie wspólnych okoliczności faktycznych (tak: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 września 2015 r., VI Acz 1117/15).

W rozpatrywanym przypadku, reprezentant grupy dokonał ujednoczenia roszczeń w podgrupach przy zastosowaniu kryterium wysokości roszczenia, poprzez obniżenie ich wysokości do najniższego w grupie. Powód wprost wskazuje zatem ten element stanu faktycznego, który zdecydował o takiej a nie innej formule ujednoczenia roszczeń oraz podziale na podgrupy, przy czym podzielenie ubezpieczycieli według wysokości niewypłaconych kwot, z ujednoczeniem poprzez dopasowanie do siebie kwot najbardziej zbliżonych jest uzasadnione, a przy tym przejrzyste (tak SA w Warszawie w wyroku z dnia 08 sierpnia 2013 r., VI Acz 1639/13).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie dopuszczalności dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym poprzedza dalsze etapy przedmiotowego procesu, w tym – prawidłowość zaliczenia poszczególnych konsumentów do poszczególnych podgrup, a następnie – merytorycznego rozpoznania sprawy. Wydanie orzeczenia w przedmiocie rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym nie jest orzeczeniem kierunkowym, które niejako – w przypadku uznania zasadności przedmiotowego trybu postępowania – automatycznie wywołuje konieczność wydania przez Sąd wyroku zasadzającego na rzecz strony powodowej. Przeciwno uznaniu takiego stanowiska przemawia m.in. przepis art. 21 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, zgodnie z którym przed wydaniem wyroku w postępowaniu grupowym sąd zmuszony jest ponownie ocenić kwestie wstępne, podlegające badaniu na wcześniejszych etapach postępowania grupowego, a decydujące o dopuszczalności oraz kształcie rozstrzygnięcia. Oczywistym pozostaje zatem, że ponownemu badaniu podlegać będą wszystkie przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego (poczynając od liczebności grupy, poprzez jednorodność roszczeń i tożsamość podstawy faktycznej, aż po kwalifikację prawną roszczeń). Dopiero stwierdzenie, że przesłanki dopuszczalności są zachowane, umożliwia wydanie wyroku co do meritum. W przeciwnym razie, sąd zmuszony będzie stwierdzić niedopuszczalność postępowania grupowego i odrzucić pozew. Podkreślić należy, że wydanie postanowienia o stwierdzeniu dopuszczalności postępowania grupowego w trybie art. 10 ust. 1 ustawy nie stoi na przeszkodzie późniejszemu stwierdzeniu takiej niedopuszczalności na każdym etapie postępowania, co skutkować będzie zmianą tego postanowienia (na mocy art. 359 k.p.c.) i odrzuceniem pozwu (tak: „Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz”, Tomasz Jaworski, Patrick Radzimiński, 2010, Wydawnictwo: C.H.Beck).

Na obecnym etapie postępowania zadaniem Sądu nie jest merytoryczne rozstrzygnięcie o zasadności dochodzonego roszczenia. Sąd ocenia jedynie dopuszczalność postępowania grupowego, tj. okoliczności uzasadniające rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym. Słuszność przyjętej konstatacji potwierdza pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 08 sierpnia 2013 r. (VI ACz 1639/13), że na wstępnym etapie sprawy istotne dla Sądu są jedynie okoliczności uzasadniające (bądź nie) nadanie biegu pozwowi zgłoszonemu w postępowaniu grupowym. Weryfikacja podanych w uzasadnieniu pozwu okoliczności, jako uzasadniających uwzględnienie powództwa, będzie zawsze przedmiotem postępowania dowodowego na etapie merytorycznego rozpoznania sprawy.

W związku z rozszerzeniem powództwa, na skutek przystąpienia do grupy nowych członków, Pozwany podniósł, że czynność ta jest nieskuteczna. Z uwagi na to wniósł o odrzucenie pozwu. Wskazał na dwa etapy uzyskania statusu członka grupy. Pierwszy w momencie wytoczenia powództwa, drugi w następstwie publicznego ogłoszenia o wszczęciu postępowania grupowego, zgodnie z art. 11 i 12 Ustawy. Sąd nie podzielił stanowiska Pozwanego co do niedopuszczalności rozszerzenia składu grupy na tym etapie postępowania. Należy mieć na uwadze, że rozszerzenie powództwa nastąpiło przed dokonaniem weryfikacji przez Sąd dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym. Po wtóre należy mieć na uwadze, że art. 11 ust. 5 w zw. z ust. 2 Ustawy określa nieprzekraczalny termin końcowy na przystąpienie do grupy. W związku z tym odpada zarzut Pozwanego dotyczący nieograniczonego przystępowania do grupy, co z kolei rodziłoby obawę braku kontroli nad składem grupy. Bezpodstawny jest również zarzut Pozwanego dotyczący niemożności określenia momentu zawisłości sporu. Tę kwestię normuje bowiem wprost przepis art. 13 ust. 1 Ustawy. Bezspornie też Powód dokonał rozszerzenia powództwa z zachowaniem ogólnej reguły z art. 193 § 1 i 2 k.p.c. W końcu, należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 17 Ustawy, określenie składu grupy jest rzeczą dalszego etapu postępowania, już po dokonaniu ogłoszeń. Zatem rolą postanowienia w przedmiocie dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym nie jest ostateczne określenie składu grupy, a co za tym idzie wywody Pozwanego należy uznać za chybione. Reasumując, Sąd nie stwierdził podstaw do odrzucenia powództwa w części rozszerzonej, w oparciu o omówiony argument. W tej części rozważań należy odnieść się do kolejnej okoliczności podnoszonej przez Pozwanego, dotyczącej nieuzupełnienia przez Powoda braku formalnego pozwu rozszerzającego powództwo, wobec wystąpienia z grupy jej członków. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 24 lutego 2016 r. (I ACz 65/16), fakt, że liczebność grupy na skutek wystąpienia z niej członków nie uległa obniżeniu poniżej wymaganych ustawowo dziesięciu osób, powoduje, że zarzut pozwanego pozostaje bez znaczenia dla sprawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd stwierdził, że wszystkie warunki rozpoznania niniejszej sprawy w postępowaniu grupowym zostały spełnione i orzekł, jak w pkt. 1 sentencji.

W piśmie z dnia 24 kwietnia 2014 r. Pozwany wniósł o zobowiązanie Powoda do złożenia kaucji w postępowaniu grupowym, do uwzględnienia którego to wniosku Sąd nie znalazł podstaw.

Zgodnie z art. 8 Ustawy, na żądanie pozwanego sąd może zobowiązać powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu. Jak wynika z literalnego brzmienia przepisu kaucja ma charakter fakultatywny. Ustawodawca jednocześnie nie precyzuje przesłanek, jakie winny decydować o nałożeniu na powoda obowiązku uiszczenia kaucji. Powyższe nie oznacza jednak dowolności i wymaga rozważenia przez sąd wszystkich okoliczności w kontekście celowości zastosowania tej instytucji. Sąd w niniejszej sprawie potwierdza stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 listopada 2012 r., sygn. akt I ACz 1485/12, powtórzone w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lutego 2015 r., I ACz 43/15, że pozwany, składając taki wniosek, winien uprawdopodobnić po pierwsze, że wytoczone przeciwko niemu powództwo jest oczywiście bezzasadne lub że jego uwzględnienie jest mało prawdopodobne, a zatem nosi cechy "pieniactwa procesowego", po drugie, że brak ustanowienia kaucji na zabezpieczenie jego przyszłego roszczenia o zasądzenie zwrotu kosztów procesu uniemożliwi lub poważnie utrudni ich egzekucję od strony powodowej. Zdaniem Sądu Pozwany nie podolał temu wymogowi.

Materiał przedstawiony w sprawie nie pozwala przyjąć, że powództwo jest oczywiście bezzasadne, a tym bardziej, że ma choćby pozór pieniactwa. Nie wdając się w ocenę merytoryczną roszczenia, która na obecnym etapie postępowania jest niedopuszczalna, zauważyć jedynie należy, że roszczenia analogiczne do tych objętych niniejszą sprawą są przedmiotem szerszego problemu społecznego, który znalazł odzwierciedlenie w szeregu postępowań sądowych na terenie całego kraju. W wielu z nich zapadły orzeczenia zasądzające należności od ubezpieczycieli. Powyższe oczywiście nie przesądza, że będzie miało to miejsce również w niniejszej sprawie. Służy jedynie zaprzeczeniu ewentualnej tezy, że powództwo jest oczywiście bezzasadne, czy wręcz nosi cechy pieniactwa.

Po wtóre, nie sposób podzielić tezy Pozwanego, że w przypadku zasądzenia kosztów procesu na rzecz Pozwanej, nie jest jasnym, od kogo Pozwana będzie mogła domagać się zwrotu zasądzonych kosztów, tj. od reprezentanta grupy, czy też od poszczególnych jej członków, co ostatecznie może uniemożliwić egzekucję kosztów procesu. Zgodzić się należy z twierdzeniem, że Miejski Rzecznik Konsumentów nie ma prawa zaciągać zobowiązań w imieniu i na rzecz jednostek samorządu terytorialnego. Jak słusznie zauważył Powód, koszty, jakimi zostałyby obciążony w wyroku w razie oddalenia powództwa, nie stanowiłyby zaciągniętego przez niego zobowiązania. Stanowiłyby efekt ustawowej działalności Rzecznika. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 18 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, w zakresie ochrony praw konsumenta. Zatem obowiązek zapewnienia kosztów na ten cel spoczywa na samorządzie powiatowym. W tym duchu wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 124/12, na które na poparcie twierdzenia przeciwnego powołał się Pozwany. Bez znaczenia dla sprawy pozostaje zarzut dotyczący tego, że umowa zawarta przez reprezentanta grupy z pełnomocnikiem, z dnia 12 września 2013 r., nie została podpisana przez osoby uprawnione do reprezentowania jednostki samorządowej, przy której działa Rzecznik. Umowa ta nie generuje bowiem żadnych zobowiązań dla Miasta S. ani dla samego rzecznika. Zgodnie z jej § 3 pkt. koszty wywołane postępowaniem obciążają członków grupy.

Zgodnie z art. 8 ust. 3 Ustawy wysokość kaucji winna mieć na względzie prawdopodobną sumę kosztów, które poniesie pozwany, przy czym nie może być wyższa niż 20 % wartości przedmiotu sporu. We wniosku Pozwany przedstawił tabelę kosztów przewidywanych do poniesienia w toku postępowania (k. 1929). Koszty tak określone budzą wątpliwości, zwłaszcza w odniesieniu do opinii prywatnych aktuarialnych. Nie sposób kosztów takich zaliczyć do kosztów procesu obciążających stronę przeciwną, jako że dotyczą dokumentów o charakterze prywatnym. Zwłaszcza, że Pozwany dodatkowo wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego, celem weryfikacji poprawności opinii aktuarialnych. Wątpliwość budzi już sama przydatność opinii aktuarialnych dla niniejszej sprawy. Słusznie zauważył Powód, że wątpliwości budzi też dopuszczalność opinii biegłego sądowego celem weryfikacji opinii aktuarialnych.

Mając to na uwadze Sąd uznał, że okoliczności sprawy nie wskazują na konieczność ani celowość zastosowania w stosunku do Powoda instytucji kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.